

POUŽITÍ TANKOSAMOHYBNÝCH PLUKŮ STŘELECKÝCH DIVISÍ V OBRANĚ HLAVNÍHO PÁSMU OBRANY PŘI POUŽITÍ ATOMOVÝCH ZBRANÍ

Podplukovník František Gollan

Rozvoj bojové techniky, zavedení nových bojových prostředků, především atomových zbraní, staví ještě více do popředí otázku použití tankových a samohybných jednotek, než tomu bylo doposud, a to jak v útočném, tak v obranném boji. K plnému využití mocných účinků atomových zbraní bude útočící nepřítel zasazovat na směrech provedených atomových úderů především tankové a samohybné jednotky, které jsou schopny vysokým tempem proniknout i zamořeným terénem do celé hloubky organizované obrany.

Z toho tedy plyne, že při použití atomových zbraní bude útočící nepřítel ještě více nasycovat svoje průlomové sledy tanky a samohybnými děly, protože tyto jednotky jsou jednak nejodolnější proti účinkům atomových zbraní, jednak mají navíc potřebnou průraznou sílu, rychlost a schopnost manévru, což jsou vlastnosti, které vedou k rychlému průlomu obrany, k prudkému rozvinutí útoku do hloubky, k obklíčení a zničení bránících se sil.

Pro organizaci obrany z toho plyne požadavek co největšího jejího nasycení odolnými a účinnými protitankovými prostředky, jejich učenění v celé hloubce obrany, aby bylo zabezpečeno narůstání odporu z hloubky proti pronikajícím nepřátelským tankům, aby byla možnost rychlého manévru do prostoru zasaženého nepřátelskými atomovými zbraněmi vzápětí za provedenými atomovými údery.

K plnění těchto stěžejních úkolů se opět nejlépe hodí jednotky tanků a samohybných děl, které se stávají za atomového napadení nepřítelem jedním z nejspolehlivějších a nejúčinnějších prostředků boje proti nepřátelským tankům.

Závěr z toho všeho je, že úloha a místo tanků a samohybných děl ve vševojskovém obranném boji za použití atomových zbraní nabývají většího významu a důležitosti a že soudobá obrana, má-li být odolná a při tom aktivní, nemůže se obejít bez širokého použití tanků a samohybných děl.

Úloha a místo tankosamohybných pluků střeleckých divisí vyplývají přímo z úlohy a umístění střeleckých divisí v obranném boji střeleckého sboru.

Střeleckým divisím v obranném boji střeleckého sboru ukládá se jeden z nejdopovědnějších a nejobtížnějších úkolů: houževnatou, úpornou obranou hlavního pásma obrany oslabit útočícího nepřítele a vytvořit podmínky pro úspěšné provedení protizteče silami mechanisované divise. Přitom nutno vyzvednout, že atomové údery nepřítele budou vedeny především a nejvíce na obranné pásmo střeleckých divisí prvního sledu a že tyto divise budou muset čelit i nejsilnějšímu úderu nepřátelských tanků.

Tyto skutečnosti již předem určují způsob bojového použití tankosamohybných pluků střeleckých divisí, které se stávají v soudobém

obránném boji nejúčinnějším a nejspolehlivějším prostředkem velitele divise, a to jak palebným, hlavně protitankovým, tak také prostředkem rychlého manévru. Jinými slovy — tanky a samohybná děla střeleckých divisi umožňují velitelům divisi zvýšit odolnost a aktivnost obrany, vytvořit hluboko učeněný, pružný a nezlomný systém protitankové obrany, při čemž jim zabezpečují možnost rychlého přechodu k protizteči, po případě k jinému manévru střelecké divise.

Podle začlenění do celkového obranného systému divise a podle situace bude tankosamohybný pluk střelecké divise ničit nepřítele v zabezpečovacím pásmu (je-li vytvořeno) a v předsunutém postavení, bude odrážet a ničit nepřítele před předním okrajem prvního postavení hlavního pásma obrany, bude ničit nepřítele, který proniknul do hloubky hlavního pásma obrany, a pomáhat střeleckým útvarům v obnovení předního okraje. Společně s pěchotou bude držet důležité čáry (objekty), aby bylo zabezpečeno přeskupení sil střeleckých divisi k protizteči, nebo vyvedení hlavních sil divise k obraně na nové čáře anebo provedení protizteče druhého sledu (mechanisované divise) střeleckého sboru.

Za použití atomových zbraní bude hlavním úkolem tankosamohybných pluků přehrazovat pásmo, v kterém byl proveden atomový úder nepřítele, vzápětí za tímto úderem.

Plnění úkolů musí odpovídat i způsob bojového použití tanků a samohybných děl střeleckých divisi. Je jich možno použít k zesílení předsunutých odřadů a jednotek v předsunutém postavení, k zesílení protitankové obrany střeleckých jednotek v obraně prvního postavení hlavního pásma obrany, v tankových léčkách v celém obranném pásmu divise, k zesílení protitankových rajonů anebo v tankové záloze velitele střelecké divise.

Samohybných děl pro jejich specifické vlastnosti může být použito kromě toho k zesílení divisi dělostřelecké protitankové zálohy a jako kočujících děl.

Rozhodnutí o způsobu bojového použití a tím také o rozdělení tankosamohybných pluků bude záviset vždy na konkrétní situaci. Nejdůležitější budou vždycky: úkol střelecké divise a zámysl velitele divise, ráz terénu v pásmu obrany divise, hustota a druh ženíjních protitankových zátarasů, pravděpodobné síly a prostředky nepřítele, počet tanků a samohybných děl, jakož i počet protitankového dělostřelectva, který má divise pro obranný boj k dispozici.

Zvláště důležité při rozdělování tankosamohybných pluků, zejména pokud jde o sílu tankové zálohy, bude správné zhodnocení možnosti provedení atomových úderů nepřítelem.

Skutečnost, že atomové údery nepřítele budou zaměřeny především proti hlavnímu pásmu obrany, nutí velitele střelecké divise k tomu, aby měl silnou tankovou zálohu, kterou by mohl účinně přehradit pásmo rovnající se šířce účinku jedné atomové pumy na vojska v obraně vybudované polním způsobem, t. j. asi 3 km.

Uvedu, jak může být k plnění všech uvedených úkolů rozdělen tankosamohybný pluk střelecké divise.

Předsunutý odřad organizovaný pro boj v zabezpečovacím pásmu (je-li obrana organizována mimo dotyk s nepřítelem) může být zesílen podle důležitosti úkolu rotou tanků a četou samohybných děl anebo jen rotou samohybných děl. Brání-li předsunutý odřad zabezpe-

čovací pásmo na nejdůležitějším tankovém směru nebo má-li zadržet útok nepřítele na delší dobu, může být ještě více zesílen tanky.

Po přenesení boje do prostoru předsunutého postavení přecházejí tanky a samohybná děla předsunutého odřadu do tankové zálohy velitele divise nebo jich může být použito k zesílení obrany předsunutého postavení, kde se jich použije k palbě s místa z předem připravených postavení a z léček. Tento způsob použití musí být však předem naplánován a důkladně bojově, ženijně i materiálně technicky zabezpečen.

Každý střelecký pluk prvního sledu podle důležitosti úkolu, který v obraně plní, může být zesílen jednou až dvěma rotami tanků nebo samohybných děl. Výhodnější vzhledem na taktické i technické vlastnosti je použít tanků. Přitom je samozřejmé, že střelecký pluk, jehož obranný úsek přehrazuje velkou část tankového směru, musí dostat větší počet tanků než pluk, který brání méně nebezpečný tankový směr.

Velitel střeleckého pluku přiděluje pak tanky a samohybná děla střeleckým praporům bránícím první nebo i předsunuté postavení k zesílení protitankové obrany. Používá se jich v rotních a praporečích rajonech obrany k palbě s místa z předem připravených palebných postavení, k podpoře protiztečí střeleckých jednotek, jakož i k činnosti z léček.

Jednotky tanků a samohybných děl, přidělené střeleckým praporům (rotám), zaujímají v praporečích protitankových uzlech (rotních protitankových opěrných bodech) palebná postavení po četách, při čemž se rozmisťují do šířky i do hloubky podle úkolu a rázu terénu, nikoli jen lineárně. Rozstupy a vzdálenosti mezi bojovými vozidly jsou asi 75 až 100 m, podle situace i více. Tanky a samohybná děla se umisťují v protiatomových palebných postaveních mezi 1. a 2. zákopem, jakož i v mezerách mezi 2. a 3. zákopem tak, aby měly možnost kruhové střelby, aby zabezpečovaly účinnou palbu v hlavním i doplňkovém sektoru a volnost manévru pro přechod z hlavních do záložních postavení. Vzhledem k velkému objemu ženijních prací na vybudování protiatomového palebného postavení bude zpravidla možno počítat jen s jedním záložním postavením na dva tanky. Je přirozené, že snahou musí být, aby pro každý tank (samohybné dělo) bylo vybudováno i záložní postavení. V každém postavení musí být vybudovány úkryty pro osádku a munici, musí být provedeno důkladné maskování. Je výhodné obkládat tanky drny v tloušťce asi 14 cm k snížení účinků radioaktivity.

Hlavních sil tankosamohybného pluku použije velitel střelecké divise ve své tankové záloze k odrazení zteče nepřátelských tanků a pěchoty palbou s místa, k rychlému přehrazení pásma, v kterém byl proveden atomový úder nepřítel, k provedení protizteče, po případě k podpoře protizteče druhého sledu divise nebo k udržení důležité čáry a k vytvoření podmínek pro provedení protizteče mechanisovanou divisí.

Příklad možného použití tankosamohybného pluku v obraně střelecké divise je naznačen v připojeném schématu.

Část tanků a samohybných děl může ještě vyčlenit velitel divise k zesílení protitankových rajonů divise, do léček a samohybných děl může použít i k zesílení divisní protitankové zálohy nebo jako kočujících děl.

Nutno však zdůraznit, že v žádném případě není přípustná jednoznačnost a šablonovitost při použití a rozdělení tankosamohybného pluku

střelecké divise. Faktem je, že za používání atomových zbraní na bojišti bude velitel střelecké divise při organizaci obrany a použití tanků a samohybných děl často musít rozhodnout, má-li zesílit co nejvíce tanky protitankové uzly v prvním obranném postavení nebo má-li vytvořit silnou tankovou zálohu k přehrazení prostorů (úseků) zasažených atomovými zbraněmi nepřítele. Bude záležet na důmyslu velitele divise, aby oba tyto základní požadavky byly sladěny v souhlase s konkrétní situací, jak byly dříve rozvedeny.

V souvislosti s použitím tankosamohybných pluků střeleckých divisí v obraně hlavního pásma obrany za použití atomových zbraní vyvstává však řada dalších problémů, s kterými je nutno vážně se zabývat, protože jejich vyřešení podmiňuje úspěšné splnění všech úkolů kladených na ně v průběhu obranného boje.

Nejvážnějším problémem je nesporně budování protiatomových okopů a vůbec budování postavení, čar a prostorů pro tanky a samohybná děla s hlediska protiatomové ochrany.

Pro hlavní síly tankosamohybného pluku, které budou tvořit tankovou zálohu velitele střelecké divise, je třeba ženijně připravit prostor rozmístění, čáry rozvinutí a cesty přesunu z prostoru rozmístění na připravené čáry rozvinutí.

S hlediska protiatomové ochrany je zvláště důležitá ženijní příprava prostoru rozmístění tankosamohybného pluku (tankové zálohy), protože v něm je tankosamohybný pluk rozmístěn do zahájení atomové přípravy nepřítele, a tedy vystaven nejpravděpodobnějšímu atomovému úderu. Volí se, jak víme z předpisu, na třetím postavení hlavního pásma obrany nebo za ním, co možná poblíž vody pro provedení deaktivace. Musí zabezpečovat skryté, rozptýlené rozmístění tanků a samohybných děl a možnost rychlého manévru na zvolené směry činnosti tankové zálohy. Všechna vozidla se rozmisťují v protiatomových okopech a pečlivě se zamaskují. Pro osádky se v nich budují úkryty, organizuje se kruhová obrana a připraví se výjezdy. Jednotky tankové zálohy musí být v prostoru rozmístění neustále pohotovы odrazit nepřátelské tanky palbou s místa.

Je-li tankosamohybný pluk rozmístěn na třetím postavení hlavního pásma obrany, stává se součástí obranného systému tohoto postavení, a proto musí vybudovat a zaujmout přidělený mu úsek třetího postavení v těsné součinnosti s druhým sledem (vševojskovou zálohou) střelecké divise.

Tento úsek se vybuduje se zřetelem na ubránění, udržení třetího postavení. Tanky a samohybná děla se rozmisťují do připravených protiatomových postavení obdobně jako v praporních protitankových uzlech. Roty se rozmisťují se zřetelem na to, aby byla vytvořena hloubka a aby byl vytvořen pro případ vklínění se nepřátelských tanků t. zv. „palebný pytel“. Proto je nejvýhodnější jednotky rozmisťovat v sestavě „úhlem vzad“, po případě (podle konkrétní situace) stupňovitě, se vzdálenostmi 300 až 400 m četa od čety.

Obdobně tomu bude i při rozmístění tankosamohybného pluku v prostoru za třetím postavením. V tomto případě ovšem se klade zvýšený důraz na organisování kruhové obrany pro případ rychlého proniknutí nepřátelských tanků pásmy obrany sousedních svazků.

V obou případech musí být prostor rozmístění vybudován tak, aby byla současně zabezpečena možnost rychlého výjezdu a manévru na všechny připravené směry zásahu tankosamohybného pluku.

Mimo hlavní prostor rozmístění musí se ještě připravit záložní prostor rozmístění. Prostory rozmístění je nutné čas od času měnit.

Za předpokladu, že tankovou zálohu bude tvořit většina tankosamohybného pluku, na příklad tankosamohybný pluk bez dvou tankových rot (které byly přiděleny střeleckým plukům prvního sledu), představují dva prostory rozmístění celkem 92 okopů. Při normě výkonu, s níž počítáme ve střední zemině, t. j. že jedna osádka vybuduje jedno protiatomové postavení za 14 dnů, musely by osádky budovat prostor rozmístění asi 28 dnů (každá osádka dva okopy).

Na každém směru činnosti tankové zálohy připravují se dále čáry rozvinutí, dvě až tři (záleží na hloubce směru a na rázu terénu na každém směru). Voleb čar rozvinutí nutno věnovat důkladnou péči.

Mají umožňovat výhodnou palbu s místa s možností následujícího úderu do boku a týlu nepřítele provádějícího zteč, skrytý příjezd a rychlé rozvinutí a dobré podmínky pro součinnost s pěchotou, protitankovou zálohou, pohyblivým oddílem zatarasovacím, praporečnými protitankovými uzly, protitankovými rajony a s dělostřelectvem.

Je proto účelné volit čáry rozvinutí na příčných postaveních mezi prvním a druhým postavením, jakož i na druhém a třetím postavení, v tankových prostorech, kde je nejpravděpodobnější úder nepřátelských atomových zbraní. Tankosamohybný pluk zaujímá na čáře rozvinutí bojovou sestavu obvykle v jednom sledu o dvou liniích: v první linii tankové roty, v druhé samohybná děla na vzdálenost kolem 500 m. Tato vzdálenost samohybných děl umožňuje jim plnit palebné úkoly před první linií tanků. V některých případech může být sestava i ve dvou sledech (na př. bude-li celý tankosamohybný pluk v záloze). V tom případě může být v druhém sledu hodnota dvou tankových rot, kterých může velitel divise (nebo velitel tankosamohybného pluku) použít k manévru do boku a týlu proniklého nepřítele za současného jeho ničení palbou hlavních sil pluku. Rozstupy mezi tanky na čáře rozvinutí bývají 75 až 100 m, to znamená, že by za našeho předpokladu (tanková záloha v síle tankosamohybného pluku bez dvou tankových rot) čára rozvinutí měla šířku 2,5 až 3 km. Tato šířka odpovídá i rozsahu účinku jedné atomové pumy na vojska v obraně vybudované polním způsobem neboli vidíme prakticky zdůvodněný požadavek na silnou tankovou zálohu za použití atomových zbraní.

Na čarách rozvinutí se také připravují okopy. Vezmeme-li v úvahu, že pro tankovou zálohu divise nutno připravit průměrně 4 čáry rozvinutí, představuje to pro osádky tanků dalších 56 dnů práce (4 okopy krát 14 dnů).

Celkem nám vychází, že by na vybudování prostoru rozmístění a čar rozvinutí tankové zálohy bylo třeba připravit 276 okopů s potřebou času asi 84 dnů. Při výpočtu jsme nebrali v úvahu práce nutné k vybudování palebných postavení tankových rot přidělených k zesílení střeleckých jednotek v prvním postavení, protože tyto práce nepřesahují dobu 28 dnů (každá osádka vybuduje dvě postavení — jedno hlavní a jedno záložní postavení), a nemá tedy vliv na kalkulaci práce tankové zálohy, která je větší.

Je pochopitelné, že tak obrovskou práci nelze vykonat jen vlastními silami osádek. K tomu nebude ani dost času. Naskytá se tedy otázka, jak si vypomoci. Předpis říká, že je nutno v nejširším rozsahu využívat především ochranných vlastností terénu (členitosti). V našich geografických poměrech nám terén jistě hodně pomůže. Nelze však počítat s větším usnadněním ženijních prací než o jednu čtvrtinu až polovinu. Dejme tomu, že se využitím terénu rozsah ženijních prací sníží o celou polovinu. V našem konkrétním případě by bylo stále ještě třeba 42 dnů na provedení prací. Abychom mohli práce provést v kratší době, bude bezpodmínečně nutné při organizování obrany používat co nejvíce ženijních strojů a trhavin, při čemž bude pozornost zaměřena především na vybudování prostorů rozmístění tankové zálohy a palebných postavení tanků v prvním postavení (pořadí naléhavosti čís. 1), kdežto okopy na čarách rozvinutí budou připraveny jen v omezeném rozsahu, t. j. bez vyhloubení do celé výšky tanku (norma pro osádku asi 8 až 10 pracovních hodin na jeden okop). Tak by se doba potřebná na vybudování postavení pro tankosamohybný pluk podstatně zkrátila. Na př. s použitím jen jednoho tankdozeru (buldozeru), který svým výkonem 400 m³ za směnu ve střední zemině nahradí asi jeden denní výkon 30 osádek tankové zálohy, by se doba potřebná na vybudování postavení zkrátila o další asi polovinu.

Zůstává ovšem otevřenou otázka, zda a do jaké míry lze použít ženijních strojů k vybudování palebných postavení pro tanky v prvním postavení, bude-li obrana budována v dotyku s nepřítelem.

To by byla jedna stránka problému použití tankosamohybného pluku v obraně, t. j. problém ukrytí bojové techniky a osádek před účinky atomových zbraní. S tím souvisí ještě dále úprava cest přesunu na čáru rozvinutí tak, aby přesun a zaujetí čáry rozvinutí byly provedeny co nejrychleji a co nejdříve po atomovém úderu nepřítele. I tu má velký význam použití ženijních strojů. Proto se naskytá otázka, zde by nebylo účelné organicky do výzbroje ne-li přímo tankosamohybných pluků, tak alespoň střeleckých divisí zařadit ženijní stroje.

Druhá stránka problému souvisí s odstraněním následků atomového napadení, konkrétně s deaktivací bojové techniky. Uvážíme-li na příklad, že se k omytí jednoho zamořeného tanku při deaktivaci proudem vody spotřebuje asi 1500 l vody, pro celý tankosamohybný pluk to je již obrovské množství vody. I když se spotřeba vody při použití jiných způsobů deaktivace pomocí kartáčů a jiných prostředků podstatně snižuje, přesto půjde vždy o značné množství vody. Je přirozené, že snahou bude volit prostory rozmístění v místech, kde je dostatek tekoucí vody. To však nebude v každém terénu a za každé situace možné. Z toho tedy plyne další požadavek zavést speciální cisterny na vodu s motorovými pumpami pro tankosamohybné útvary.

Jsou ještě další problémy, které souvisí přímo s konstrukční úpravou na dosavadních typech tanků a samohybných děl. Na příklad je třeba vyřešit zamezení vnikání radioaktivního prachu do bojového prostoru tanků a samohybných děl při projíždění zamořeným terénem. Tím by byla usnadněna bojová činnost osádek, která je i za normálních podmínek boje neobyčejně vyčerpávající.

Závěr

Použití atomových zbraní v soudobém boji a s ním rostoucí význam tanků a samohybných děl vynucuje si kromě pronikavých změn v jejich organizační struktuře, technické konstrukci a ve výzbroji také určité nutné změny v jejich bojovém použití.

Účelem tohoto pojednání bylo poukázat jen na některé ze základních problémů, které přímo vyplývají z nových podmínek boje a jichž vyřešení podmiňuje úspěšné splnění všech úkolů kladených na tankosamohybné pluky střeleckých divisí v obraně hlavního pásma obrany.

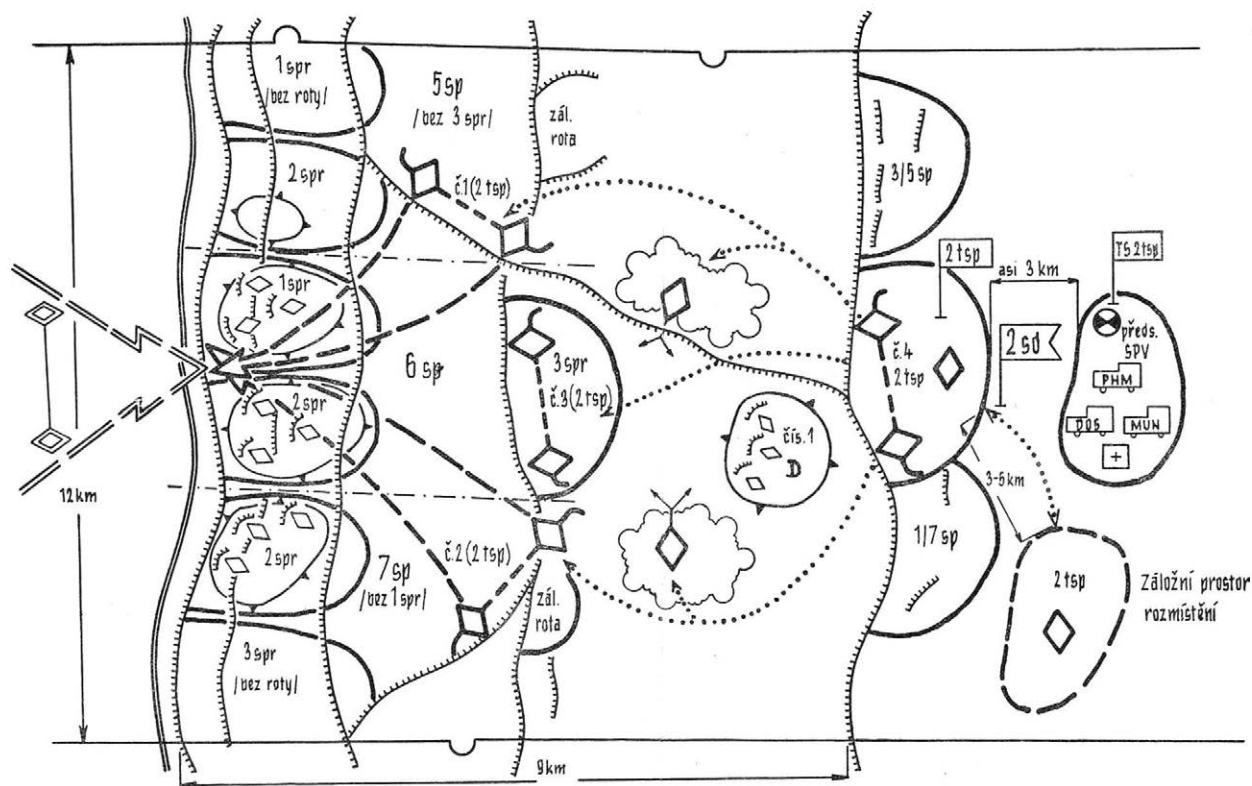


První obranné postavení

Druhé obranné postavení

Třetí obranné postavení

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV



Schema použití tankosamohybného pluku střelecké divise v obranném boji